

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex
maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis
opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè
explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Caeremonijs Horarum Canon. in Choro recitandarum. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9521

Item ad Horarum initia, quibus adiutorium diuinum imploramus, & laudē Deo Trino tribuimus ad Inuitatorium, ne se-gnes videamur, dum alios inuitamus. ad Hymnos, qui sunt laudes Dei solemniores, inter quos, *Te Deum*, quoque nameramus. Ad Versus quosque Nocturnorum, & post Hymnos, quia ijs, vt docuimus supra, conuertimur, & excitamur in Deum. ad textum Euangelij ante Homiliam quod per se patet. ad Capitula, quæ sunt breues exhortationes maiorum. ad Cantica, *Benedictus*, *Magnificat*, & *Nunc dimittis*, quæ vocantur Euangelia. Ad Oraciones denique omnes, quibus immediate Deum alloquimur (excepto triduo maioris Hebdomadae) & ad preces, quæ præcedunt.

2. Standum erit tempore Paschali, & in omnibus Dominicis, à primis earum Vesperis ad Antiphonas B. V. quæ dicuntur in fine officij, ex causis supra allatis.

3. Ad Psalmos standum esset, vt supra probauimus, *Secl. 5. cap. 8.* sed pluri-mi sedent, non pauci partim sedent, partim stant, quia spiritus promptus, caro autem infirma. Ad Lectiones quoque in officio paruo B. Virg. in Aduentu laudabilius statur; quia sunt de Euangelio.

4. Genuflectendum autem erit ad ea verba Inuitatorij: *Adoremus*, & *procedamus*, vt in Cærem. Episc. lib. 2. cap. 6. quod monent eadem ipsa verba. Item ad preces seriales in Laudibus, Vesperis, & Horis, in diebus nimirum penitentiae dicatis. Item ad Preces in officio Defunctorum, maioris mæroris gratia. Item in Hymnis ad ea: *Veni Creator Spiritus*: *Aue Maria stella*: *O Crux aue spes vnica*: *Tantum ergo Sacramentum*, si coram Sacramento dicitur, ex Cærem. Episcop. lib. 1. cap. 28. quidam laudabiliter ad ea quoque: *O salutaris hostia*, & causa patient ad maiorem reuerentiam, qua etiam de causa genuflectimus ad ea in Hymno, *Te Deum*, *Te ergo quesumus*, &c. ex Cærem. lib. 2. cap. 5. & 6. Denique ad Antiphonas B. V. quæ dicuntur in fine officij, & ad Oracionem Dominicā, Salutationem Angelicam, & Symbolū Aposto-

lorum, quæ dicuntur in fine Completorij, (exceptis Dominicis, & tēpore Paschali vt supra dictū est) erit genuflectendum.

5. Præterea caput inclinandum erit ad Versum, *Gloria Patri*, & *Filio*, &c. ad nomen. *IESV*, *MARIÆ*, & *Sancti*, de quo officium recitatur. Item ad, *Confiteor*, &c. quod in Prima, & ante Cōpletorium dicitur, vsque ad, *Misereatur*, inclusiue, ab eo, qui dicit, & cui dicitur, respectiue, vt in Missa.

6. Signum crucis adhiberi debet, pollice sibi signando os, ad illud, initio Matutini, *Domine labia mea aperies*, &c. vt in Rubricis Brev. de Matutino tit. 13. num. 1. Item manu extensa signando se à fronte ad pectus, & à sinistro humero vsque ad dextrum, cum dicitur, *Deus in adiutorium nostrum*, &c. Item ad versum, *Adiutorium nostrum*, ante Confessionem in Prima, & Completorio, sumpto ritu è Missa, vt tit. 15. dicitur de Prima, numero 2. Item ad, *Indulgentiam*, vt in Missa; & ad ea in fine Primæ: *Dominus nos benedicit*; & in fine Completorij: *Benedicat*, & *custodiat nos omnipotens*, &c. Aliqui signum crucis cum pollice formant in pectore ad: *Conuerte nos Deus*, &c. quæ omnia causas habent satis apertas, & congruentes. Laudabile quoque est signum crucis fieri ad Antiphonam de Cruce in officio seriali.

7. In Psalmis Gradualibus, quæcumque preces dicuntur flexis genibus ad mærorem, & luctum indicandum; multoque magis hæc genuum flexio congruit Penitentialibus Psalmis Litanij, & Oracionibus (quæ tamen Oraciones à stante Hebdomadario dicuntur) vt prescriptum est in fine Breuiarij. Ad alia non incongruè sedetur. Percutiunt sibi pectus aliqui ad, *Agnus Dei*, sicuti in Missa. Bene verò percutiunt pectus, ad ea in confessione ad Primam, & Completorium: *mea culpa*, &c. vt fit in Missa.

De Cæremonijs Horarum Canoniarum in Choro recitandarum. Cap. II.

1. Proprios mores vnaqueque habet Ecclesia, & laudabiles consuetudi-

L 2 nes,

nes, quas non tolli à Ceremoniali Romano, neque à Rubricis Breuiarij sapius declarauit Sacra Rituum Romana Cōgr. sed videant Episcopi, ne, ita pugnent cum vniuersali Ecclesia, vt peritiorum iudicio minus sint laudabiles consuetudines.

2. In Breuiario quatuor tantum, quæ ad hanc rem faciunt, adnotata in Rubricis reperiuntur. Primum est, quòd Hebdomadarius clara voce dicat: *Domine labia mea, &c.* initio Matutini officij, tit. 13. num. 1. Alterum, quòd in precibus ferialibus dicat clara voce totum, *Pater noster, &c.* & habetur tit. 3. 2. num. 2. Tertium, quòd idem dicat easdem preces flexis genibus vsque ad versum, *Dominus vobiscum*, exclusiue, circumstantibus genuflexis vsque ad, *Benedicamus Domino*. Vide tit. 3. 4. num. 4. quæ certè sunt rationi consentanea, & communi consuetudini vniuersalis Ecclesie. Quartum est, quòd idem surgat ad Orationem, quæ dicitur post Antiphonam B. V. in fine officij, tit. 36. num. 3. Hæc in Breuiar.

3. Habentur alia in Ceremoniali Episcoporum ad hanc rem peropportuna; & primò, quòd coram Sacramento Eucharistiæ Sanctissimo. stare debent omnes aperto capite, ad Horas omnes. lib. 2. cap. 33. vel, si sedeant, caput numquam cooperiant, puta, ad Matutinum, quòd ordinariè prolixius est officium.

4. Standum item erit ad initia Horarum, ad Inuitatorium, Hymnos, Capitula, Responsorja breuia, Versus, Absolutiones, Benedictiones, textum Euangelij ante Homiliam, Cantica Euangelica, Orationes, Commemorationes, & Suffragia communia Sanctorum. Item ad Antiphonas finales B. Virg. tempore Paschali, & in diebus Dominicis à primis Versiferis, quòd habetur expressè ex Concil. Aurelian. apud Burchard. lib. 13. Decret. cap. 3. & Iuo. libro 2. cap. 183. & alias attulimus propriam causam, ob memoriam scilicet Dominicæ Resurrectionis. Ad ea item in Versibus, & Responsorijs, quæ in Euangelio lecta genuflexionem postulant: vt *Verbum caro factum est*, & *proidentes adorauerunt, &c.*

5. Sedendum est ad Lectiones, & vbi est consuetudo ad Responsorja, & ad Martyrolog.

6. Dubitatio est de Psalmorum cantu. nam varia est consuetudo. aliqui stant, & hi laudabilius; alij sedent; alij ad Psalmos Matutini, & Laudum sedent, ad reliquos stant; alij ad eosdem Psalmos alternatim stant, & sedent. Vnusquisque abundat in sensu suo.

7. Ad Symbolū Sancti Athanasij, quòd dicitur ad Primam: alij stant, alij sedent. Certè laudabilius, siue Symbolum, siue quasi Psalmus ille sit, recitant stantes, ex Decreto Sac. Rituum Congreg. die 23. Decemb. 1624.

8. Genuflectitur etiam in Choro ad ea, de quibus diximus superiori capite num. 4. & 7. Et preterea ad, *Tu autem Domine, &c.* in fine Lectionum a lectoribus ex Cerem. Episc. lib. 2. cap. 6.

9. Inclinator caput, vt supra dictū est, num. 5. cap. preced. quibus adduntur casus alij, vt idem fiat à lectore, dum dicit: *Iube Domine benedicere*, versus Hebdomadarum, nisi alia de causa sit illi genuflectendum; ab omnibus autem ad nomē Papæ viuentis, ad versus sequentes Psalmorum: *Sit nomen Domini benedictum: Sanctum, & terribile nomen eius: Benedictus Dominus die quotidie: Benedictum nomen Maiestatis: Benedicat nos Deus, Deus noster, Benedicat nos Deus: quòd multis placet: In Completorio ad Vers. Benedictus es Domine Deus Patrum nostrorum: Benedicamus Patrem, &c. Benedictus es Domine in firmamento celi: locorum consuetudini standum erit.*

10. Signum crucis sibi adhibent multi, præter ea, quæ capite superiore adnotauimus, n. 6. ad initium Canticum Euangelicorum, quia Euangelia sunt: & quidem ad *Magnificat* idem præscribitur Episcopo in Ceremon. Episcop. loco cit. cap. 1. quare eadem erit ratio & aliorum similium Canticum, nisi forte illud præscribatur, ratione processionis à Sede ad Altare, vt antequam moueatur à Sede, muniat se crucis signo; sed primum est verius.

11 Cantores vt plurimum iuxta Cæremioniale Episcoporum cantant Inuitatorium, initia Psalmorum, Versus, & Responsoria. Hebdomadarius autem primam Antiphonam, Capitula, Antiphonam ad Cantica Euangelica, initia quorundam Hymnorum, & Orationes dicit. Lectiones legunt, qui in Choro sunt? iuniores primas, seniores vltimas, singuli singulas, ex Cærem. Episc. libro 2. cap. 6. verum, vt diximus supra, consuetudines locorum varieg, & laudabiles non sunt in hoc genere à Cæremionali Romano abrogatæ.

12 Ratio predictorum satis patet: partim ex ijs, quæ supra scripsimus, *Sectione* 5. vbi de singulis Horarum partibus; partim ex ipsamet consuetudine, quæ est altera lex de rationabili, & valde congrua, à saniori parte vniuersalis Ecclesiæ recepta, & diu retenta.

De Cæremonijs Horarum Canonicarum in choro solemniter recitandarum. Cap. III.

1 Quatuor ex Horis Canonicis solemnitatem habent in choro, nempe Matutinum cum Laudibus, vt in nocte Natiuitatis Domini; Prima, in Vigilia Natiuitatis eiusdem, ratione Martyrologij; Vesperæ frequentiores; & Completorium quandoque in Quadragesima. De his hoc loco singillatim est dicendum, in gratiam eorum presertim, quibus non est præ manibus Cæremionale Episcoporum, seu Canonicorum.

2 Matutinum igitur numquam cum Pluiali cantatur, ex Cæremionali Episcopo. lib. 2. cap. 6. quod ad Laudes, & Vesperas adhiberi docent Rubricæ Missal. tit. 19. num. 3. sed, dum cantantur Lectiones tertij Nocturni, parat se celebrans Pluiali ad legendam nonam Lectionem, pro qua accenduntur duo cerei ab Acolythis, parantur duo Cantores cum Pluialibus; neque recedunt Acolythis, donec tota Lectio fuerit absoluta. ob reuerentiam maioris stantis, dum legit, stant omnes alij, qui sunt in Choro. Cærem. *ibid. cap. 5.*

D. Barth. Gauant. Tom. II.

3 Ad textum Euangelicum non adhibetur signum crucis; neque legitur manibus iunctis, sed hinc inde supra legibile positus, seu supra librum, Cer. c. 5.

4 Quicumque ille sit, qui legit, inferior Episcopo, dicit, *Iube Domne non Domine*, & secundus in Choro, si maior illo, non sit ibidem, profert verba benedictionis. quod autem Cærem. tribuit Episcopo ratione tantæ dignitatis, non debet inferiori tribui, eo quia maiorem in Choro non habeat; alioquin cuiuslibet maiori de Choro illud idem conueniret.

5 Hymnus, *Te Deum*, inchoari debet ab eodem Celebrante, nisi alia sit Ecclesiæ consuetudo; sicut etiam Hymnus post Inuitatorium, ex Cæremionali loco citato.

6 Ad cantandas solemniter Laudes eadem omnino sunt, quæ ad Vesperas solemniter mox dicemus, sunt enim inter se valde similes Horæ.

7 Martyrologium pridie Natiuitatis Domini solènius cætarur, alicubi cum Pluiali, luminibus, & incenso cantatur, sicuti Euangelium minus solènitè alij; illud certè obseruandum ab omnibus est, vt audientes stent vsque ad ea verba: *In Bethlehem Iudæ, &c.* quibus auditis, statim genuflectant præter lectorem vsque ad ea: *Natiuitas Domini nostri, &c.* secundum carnem, inclusiuè, quod & notatum est in nouo Martyrologio. humiliato namque Deo vsque ad terram, etiam, debeat nos quam maximè humiliari.

8 Fufius de Vesperis solemnibus est dicendum, quæ sæpius ab Ecclesiasticis, viris cantantur, & presertim in Festis Sanctorum Titularium. Paratus autem Celebrans Pluiali coloris temporis conuenientis, seu Festi, super Cotam sine Stola, & cum eo parantur alij cum Pluialibus item, duo saltem, qui eidem hinc inde, quando opus est, ministrèt. Neque tamen improbamus Regularium ritum, qui Pluiale induunt super Amictum, Albam, Cingulum; & Stolam in modum crucis ante pectus; quos tamen moneamus, ne dicant Orationes ad has vestes; quæ ante Missam dici solent.

L 3 9 Pro-